

Değerli büyüğümüz
Merhum **Ali ÖZTÜRK**'ün
ruhunun şad olması duygu ve
dileklerimizle...

Lisans Yayıncılık

Editörler

Doç. Dr. Abdurrahman Candan - Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Selim Aslan

İSLÂM İBADET ESASLARI

Yazarlar

Doç.Dr. Ahmet Duran
Doç.Dr. Mehmet Dirik
Doç.Dr. Mehmet Özkan
Doç.Dr. Nazım Büyükbaş
Doç.Dr. Suat Erdem
Dr. Öğr. Üyesi Arif Atalay
Dr. Öğr. Üyesi İslam Demirci
Dr. Öğr. Üyesi M. Abdülmecit Karaaslan
Dr. Öğr. Üyesi Mansur Koçinkağ
Dr. Öğr. Üyesi Murat Polat
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Türkan
Dr. Öğr. Üyesi Yunus Araz

Editörler
Doç. Dr. Abdurrahman Candan- Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Selim Aslan
İslâm İbadet Esasları

ISBN: 978-605-9498-27-2

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2018

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Hamit Işık

Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Âlemlerin Rabbine sonsuz hamd-u senalar olsun. Rasulüne, aline, ashabına ve onlara tabi olanlara salat ve selam olsun.

Mü'minler Allah'ın rızasını elde etmek için sürekli bir gayret içindedirler. Fıkıh da bu gayeyi gerçekleştirmek için ortaya konulmuş çok geniş bir ilimdir. İnsanların, Allah'a, topluma ve kendilerine yönelik bütün davranışlarını düzenlemeye yönelik çabanın ürünüdür. Müslümanlar fıkıh bilgileri sayesinde kişisel duyguları veya kendileri gibi beşerin öğretilerine değil, yalnızca her şeyin yaratıcısı ve kâinatın mutlak sahibi olan Allah'ın emirlerine boyun eyerler.

İbadetler fıkıh ilminin en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Fakihler ibadet kavramını çok geniş bir şekilde ele almış ve hayati ibadete dönüştürmek için neredeyse bütün davranışları mükâfat ve ceza ile ilişkilendirmişlerdir. İbadetlerde Kur'an ve Sünnet'te yer alan hükümlerle yetinmek, onları yorumlamamak, bazı illetler tespit edilebilse de onlar üzerine bina etmemek esastır. Bu açıdan ibadetlerde içtihat alanı son derece sınırlıdır. İbadetler hususu bu şekilde genel kabul görmüş ve imkânlar ölçüsünde konular hukukî bir norm ve herkes tarafından aynı şekilde anlaşılabilen bir sistematik form haline getirilmeye çalışılmıştır.

Elinizdeki kitap da belirli bir form haline getirilmiş ibadet konularını ders formatında fakülte öğrencilerine sunma amacı ile konunun uzman hocaları tarafından hazırlanmıştır. "İslâm İbadet Esasları" kitabı, ortak bir çalışma sonucunda bazı İslam Hukuku hocalarının özverili çalışmalarının ürünüdür.

Bu kitapta bölüm yazmak suretiyle katkıda bulunan bütün hocalarıma teşekkürü borç bildiğimizi ifade etmek isteriz. Onların katkılarıyla bu güzel çalışma ortaya çıkmıştır. Eserin oluşmasında öncülük eden Lisans Yayınları çalışanlarına da teşekkür ederiz.

Eserin İslam dininin temeli olan ibadetlerle ilgili hükümlerinin öğrenilmesi, öğretilmesi ve yaygın olarak uygulanmasına katkıda bulunması bizim için en büyük paye olduğunu ifade etmek isteriz.

İstanbul, 2018

Editörler
Doç. Dr. Abdurrahman Candan-
Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Selim Aslan

İÇİNDEKİLER

Önsöz

III

Bölüm 1 İSLAM'DA İBADET

17

1.1. Fıkıh ve Hukuk Kavramı	18
1.2. İbâdet Kavramı ve Önemi	19
1.3. Mükellef ve Ehliyet Kavramı	20
1.4. İbadetin Çeşitleri	22
1.4.1. Yerine Getirilme Şekline Göre İbadetler	22
1.4.2. Vaktine Göre İbadetler	22
1.5. Teklifi Hükümler (Ef'âl-i Mükellefîn)	24
1.5.1. Farz	24
1.5.2. Vâcip	25
1.5.3. Sünnet	25
1.5.4. Müstehab	26
1.5.5. Mubâh	26
1.5.6. Mekrûh	26
1.5.7. Harâm	27
1.6. İbadetle İlgili Temel Bazı Kavramlar	28
1.6.1. Rükün	28
1.6.2. Şart	28
1.6.3. İllet	28
1.6.4. Sebep	29
1.6.5. Mâni	29
1.6.6. İczâ	29
1.6.7. Sahih	39
1.6.8. Fasit ve Bâtıl	30
1.6.9. Azimet ve Ruhsat	30
1.7. Vaktinde Yapılıp Yapılmaması Açısından İbadetler	31
1.8. İbadetle İlgili Bazı Konular	32
Yararlanılan Kaynaklar	34

Bölüm 2
TEMİZLİK (TAHÂRET)

35

2.1. Temizlik ve İslâm'daki Yeri	36
2.2. Temizlikle İlgili Bazı Kavramlar	38
2.2.1. Tahâret	38
2.2.2. Hades	38
2.2.3. Habes (Necâset)	39
2.3. Temizlik Çeşitleri	40
2.3.1. Hakikî (Maddî) Temizlik (Necâsetten Tahâret)	40
2.3.1.1. Sular	41
2.3.1.2. Su Dışındaki Temizleme Yöntemleri	44
2.3.1.3. Tuvalet Sonrası Temizlik	47
2.3.2. Hükmi Temizlik (Hadesten Tahâret)	48
2.3.2.1. Abdest	48
2.3.2.2. Gusül (Boy Abdesti)	59
2.3.2.3. Teyemmüm	64
2.3.3. Kadınlara Ait Özel Durumlar	68
2.3.3.1. Hayız (Aybaşı Hali)	68
2.3.3.2. Nifas (Lohusalık)	72
2.3.3.3. İstihâze (Özür Hali)	74
Yararlanılan Kaynaklar	75

Bölüm 3
NAMAZ VE NAMAZIN FAZİLETİ I

77

3.1. Namazın Çeşitleri	80
3.1.1. Farz Namazlar	81
3.1.2. Vacip Namazlar	81
3.1.3. Nafile Namazlar	81
3.1.4. Kerâhet Vakitleri	81
3.1.5. Ezan ve Kâmet	83
3.1.5.1. Ezan	83
3.1.5.2. Kamet	87
3.1.6. Namazın Farzları	88
3.1.7. Namazın Rükünleri	94
3.1.8. Namazın Vacipleri	99
3.1.9. Namazın Sünnetleri	101
3.1.10. Namazın Mekruhları	103

3.1.11. Namazı Bozan Davranışlar/Müfsidât-ı Salât	104
3.1.12. Sehv Secdesi	106
3.1.13. Sehv Secdesinin Yapılış Şekli	106
3.1.14. Sehv Secdesini Gerektiren Durumlar	107
3.1.15. Cemaatle Namaz	108
3.1.16. Muhâzâtu'n-Nisa	110
Yararlanılan Kaynaklar	113

Bölüm 4 NAMAZ VE NAMAZIN FAZİLETİ II

112

4.1. İmâmet	116
4.1.1. İmamda Aranan Nitelikler	117
4.1.2. İmamlıkta Liyâkat	118
4.1.3. İmama Uymanın (İktidânın) Şartları	119
4.1.4. İmama Uyanın Halleri	122
4.1.4.1. Müdrük	122
4.1.4.2. Lâhik	125
4.1.4.3. Mesbuk	126
4.2. Cuma Namazı	129
4.2.1. Cuma Namazının Vücûb (Yükümlülük) Şartları	130
4.2.2. Cuma Namazının Sıhhat (Geçerlilik) Şartları	131
4.2.2.1. Vakit	132
4.2.2.2. Cemaat	132
4.2.2.3. Şehir	133
4.2.2.4. Cami	133
4.2.2.5. İzin	134
4.2.2.6. Hutbe	135
4.2.3. Cuma Namazının Kılınışı	138
4.2.4. Zuhr-i Âhir	138
4.3. Cenaze ve Cenaze Namazı	140
4.3.1. Cenazenin Yıkanması (Gasl)	142
4.3.2. Cenazenin Kefenlenmesi (Tekfin)	143
4.3.3. Cenaze Namazı	144
4.3.4. Cenazenin Taşınması (Teşyi')	148
4.3.5. Cenazenin Defnedilmesi (Defin)	149
4.3.6. Telkin	151
4.3.7. Taziye	152
4.3.8. Iskât-ı Salât ve Devir	153
4.3.9. Kabir Ziyareti	155

4.3.10. Şehitlere Ait Hükümler	156
4.4. Vitr Namazı	158
4.5. Bayram Namazı	159
4.6. Nafile Namazlar	161
4.6.1. Revâtib Sünnetler	163
4.6.1.1. Farzlarla Birlikte Kılınan Nafile Namazlar	163
4.6.1.2. Terâvih Namazı	164
4.6.2. Reğâib Sünnetler (Diğer Nafile Namazlar)	166
4.6.2.1. Teheccüd Namazı	166
4.6.2.2. Kuşluk (Duhâ) Namazı	168
4.6.2.3. Evvâbîn Namazı	169
4.6.2.4. Tahiyetü'l-Mescid Namazı	169
4.6.2.5. Abdest ve Gusülden Sonra Namaz	170
4.6.2.6. Yolculuğa Çıkış ve Yolculuktan Dönüş Namazı	170
4.6.2.7. Hâcet Namazı	171
4.6.2.8. İstihâre Namazı	172
4.6.2.9. Tövbe Namazı	173
4.6.2.10. Tesbih Namazı	174
4.6.2.11. Yağmur Duası (İstiskâ)	175
4.6.2.12. Kûsûf ve Husûf (Güneş ve Ay Tutulması) Namazı	175
4.7. Namazla İlgili Bazı Konular	177
4.7.1. Namazların Cem'i	177
4.7.2. Seferilikte Namaz	180
4.7.3. Namazların Kazası	183
4.7.4. Hasta Namazı	186
4.7.5. Tilâvet Secdesi	187
Yararlanılan Kaynaklar	190

Bölüm 5 ORUÇ

193

5.1. Ramazan Ayı ve Fazileti	194
5.2. Orucun Tanımı ve Farziyeti	195
5.3. Orucun Fazileti ve Hikmetleri	197
5.4. Orucun Çeşitleri	199
5.4.1. Farz Oruçlar	199
5.4.2. Vacip Oruçlar	201
5.4.3. Nafile Oruçlar	202
5.4.4. Yasaklanan veya Dinen Hoş Görülmeyen Oruçlar	205

5.5. Orucun Farz Olmasının Sebebi (Rü'yetü'l-Hilâl Meselesi)	209
5.6. Orucun Rükün ve Şartları	216
5.6.1. Orucun Farz Olmasının Şartları	216
5.6.2. Orucun Edasının Şartları	217
5.6.3. Orucun Sıhhat (Geçerlilik) Şartları	217
5.7. Orucun Sünnet ve Müstehapları	220
5.8. Orucun Mekruhları	222
5.9. Oruç Tutmamayı Caiz Kılan Durumlar	222
5.10. Orucu Bozan ve Bozmayan Durumlar	226
5.10.1. Yalnız Kazayı Gerektirecek Şekilde Orucu Bozan Davranışlar	227
5.10.2. Orucu Bozan ve Kaza ile Beraber Kefareti de Gerektiren Durumlar	230
5.10.3. Orucu Bozmayan Durumlar	231
5.10.4. Orucu Bozup Bozمامaları Bakımından Bazı Muayene ve Tedavi Yöntemleri	232
5.11. Bozulan ve Tutulamayan Oruçların Telafisi	233
5.11.1. Kaza Orucu	234
5.11.2. Kefaret Orucu	236
5.11.3. Fidye	239
5.12. Fıtır Sadakası	241
5.13. İ'tikâf	243
Yararlanılan Kaynaklar	247

Bölüm 6 **ZEKÂT VE FİTRE**

249

6.1. Zekât ve İlgili Kavramlar	250
6.2. Zekâtın Önemi ve Hikmeti	251
6.3. Zekâtın Şartları	252
6.3.1. Geçerlilik (Eda) Şartları	252
6.3.2. Zekâtın Farz Olması için Gereken Şartlar	253
6.3.2.1. Mükellef (Yükümlü) ile İlgili Şartlar	253
6.3.2.2. Mal ile İlgili Şartlar	254
6.4. Zekâta Tabi Mallar	259
6.4.1. Hayvanlar	259
6.4.2. Altın, Gümüş ve Paralar	261
6.4.3. Maden ve Hazineleler	262
6.4.4. Toprak Ürünleri	263
6.4.5. Ticaret Malları	265

6.4.6. Gayrimenkul Mallar	265
6.4.7. Ücretler ve Serbest Meslek Sahiplerinin Kazançları	266
6.4.8. Hisse Senetleri, Tahviller vb.	267
6.5. Zekât Verilecek Kişiler	267
6.6. Zekât Verilemeyen Kişiler	271
6.7. Zekâtın Ödenmesi	271
6.8. Fıtır Sadakası	272
6.8.1. Tanımı ve Hükümü	272
6.8.2. Sıhhat ve Vucûb Şartları	273
6.8.3. Fıtır Sadakası Verilecek Ürünler ve Miktarları	275
6.8.4. Verilecek Kişiler	275
Yararlanılan Kaynaklar	276

Bölüm 7

HAC VE UMRE

277

7.1.Hac	278
7.1.1. İslam Dinine Göre Haccın Tanımı ve Mahiyeti	278
7.1.2. Haccın Amacı ve Hikmetleri	280
7.1.3. Kâbe	283
7.1.4. Hac İbadetinin Farz Oluşu, Şartları ve Haccın Çeşitleri	285
7.1.4.1. Haccın Farz Oluşu ve Delilleri	285
7.1.4.2. Haccın Şartları	285
7.1.4.3. Haccın Çeşitleri	286
7.1.5. Haccın Rükünleri, Farzları, Vacipleri, Sünnetleri, Âdâbı ve Uygulaması	287
7.1.5.1. Haccın Rükünleri	287
7.1.5.2. Haccın Farzları	297
7.1.5.3. Haccın Vacipleri	298
7.1.5.4. Haccın Sünnetleri	303
7.1.5.5. Haccın Âdâbı	304
7.1.5.6. Haccın Uygulaması	305
7.2. Umre	314
7.3. Hedy	315
7.4. İhsar ve Fevat	315
7.5. Hac'da Kadınlarla İlgili Özel Durumlar	316
7.6. Hac ve Umrenin Cinayetleri	316

7.7. Vekâlet Yoluyla Hac	319
7.8. Medine-i Münevvere'yi ve Rasûlullah'ın Kabr-i Saadetini Ziyaret	321
Yararlanılan Kaynaklar	323

Bölüm 8 YEMİN VE ADAK

325

8.1. Adak	326
8.1.1. Tanım ve Mahiyeti	327
8.1.2. Şartları	328
8.1.3. Çeşitleri	330
8.1.4. Hükümü	330
8.2. Yeminler	332
8.2.1. Tanım ve Mahiyeti	333
8.2.2. Şartları	335
8.2.3. Çeşitleri	336
8.2.3.1. Gamûs Yemini	336
8.2.3.2. Lağv Yemini	337
8.2.3.3. Mün'akid Yemin	337
8.2.4. Hükümü	339
Yararlanılan Kaynaklar	340

Bölüm 9 KEFFÂRETLER

341

9.1. Tanım ve Mahiyeti	342
9.2. Ramazan Orucunu Bozma Keffâreti	343
9.3. Zıhar Keffâreti	347
9.4. Yemin Bozma Keffâreti	349
9.5. İnsan Öldürme Keffâreti	352
9.6. Hac ve Umrede İhramlıyken Tıraş Olma Keffâreti	353
9.7. Hayızlı Kadınla Cinsel İlişki Keffâreti	354
Yararlanılan Kaynaklar	356

Bölüm 10 KURBAN VE AVLANMA

357

10.1. Kurban İbadeti	358
10.1.1. Kurban İbadetinin Anlam ve Önemi	358

10.1.2. Kurban İbadetinin Tarihi	359
10.1.2.1. Kurban İbadetinin Sıfatı	361
10.1.2.2. Kurban İbadetinin Rükün ve Şartları	361
10.1.2.3. Kurban İbadetinin Hikmetleri ve Sırları	362
10.1.3. Kurbanın Hükümü ve Kurban Kesme Yükümlülüğü	363
10.1.3.1. Kurban İbadetinin Vücûbunun Şartları	365
10.1.3.2. Kurban İbadetinin Sıhhatinin Şartları	366
10.1.4. Kurbanın Kesilişi	172
10.1.4.1. Kurban Eti, Diğer Parçaları ve Derisi	374
10.1.5. Kurban Çeşitleri	374
10.1.5.1. Kurban İbadetiyle İlgili Bazı Konular ve Kurul Fetvaları	376
10.2. Av ve Avlanma	377
10.2.1. Silahla Avlanma	379
10.2.2. Avcı Hayvanla Avlanma	380
10.2.3. Av Hayvanı ile İlgili Şartlar	381
Yararlanılan Kaynaklar	383

Bölüm 11 **HELALLER HARAMLARI**

387

11.1. Kavramsal Çerçeve	388
11.2. Temel İlkeler	389
11.3. Yiyecekler	390
11.3.1. Eti Yenen Hayvanlar	391
11.3.2. Eti Yenmeyen Hayvanlar	392
11.3.3. Su Hayvanları	393
11.3.4. Hayvanların Kesimi	394
11.3.5. Hayvansal Gıdalar	395
11.4. İçecekler	397
11.4.1. Sigara	398
11.4.2. Uyuşturucu Maddeler	400
11.5. Giyinme ve Süslenmeyle İlgili Konular	401
11.5.1. Örtünme	403
11.5.1.1. Erkeğin Erkekle Olan Örtünme Adabı	404
11.5.1.2. Kadının Kadınla Olan Örtünme Adabı	405
11.5.1.3. Erkeğin Yabancı Kadınla Olan Örtünme Adabı	405
11.5.1.4. Kadının Yabancı Erkekle Olan Örtünme Adabı	405

11.5.2. Süslenme ve Estetik Müdahale	407
11.5.3. Dövme	410
11.5.4. Altın, Gümüş ve İpek Kullanımı	411
11.5.5. Resim ve Heykel	413
11.6. Günlük Hayatla İlgili Konular	415
11.6.1. Müzik	415
11.6.2. Sportif Faaliyetler	419
11.6.3. Kumar	420
11.6.4. Düğün Adabı	424
11.6.5. Rüya ve Tabiri	426
11.6.6. Haram Maddelerle Tedavi	431
11.6.7. Evde Hayvan Besleme	432
Yararlanılan Kaynaklar	434

Bölüm 12 HELALLER HARAMLAR II

437

12.1. Cinsel Hayat	438
12.1.1. Zinâ Yasağı	440
12.1.2. Doğum Kontrolü	444
12.1.3. Nüfus Planlaması	445
12.1.4. İskât-ı Cenîn / Çocuk Düşürme	446
12.1.5. Sunî İlkâh/Dölleme ve Tüp Bebek	447
12.1.6. Taşıyıcı Annelik	448
12.2. Bid'at	449
12.2.1. Bid'at Tanımı ve Çeşitleri	450
12.2.2. Bid'atın Hükümü	452
12.2.3. Gayb Bilgisi	452
12.2.3.1. Falcılık	554
12.2.3.2. Kehânet	455
12.2.3.3. Cincilik	456
12.2.3.4. Büyücülük	456
12.2.3.5. Diğer Konular	457
12.3. Ticaret Hayatı	458
12.3.1. Helal Kazanç	461
12.3.2. Ribâ / Faiz Yasağı	463
12.3.3. Vade Farkı	465
12.3.4. Sarf / Döviz ve Para Değişimi	466
12.3.5. İhtikâr / Karaborsacılık, Tekelcilik	467
12.3.6. Hava Parası (Tahliye Bedeli):	468

12.3.7. Sigorta	469
12.3.8. Borsa ve Hisse Senedi	473
12.3.9. Şüfa / Önalım Hakkı	474
12.3.10. Lukata / Buluntu Mallar	478
Yararlanılan Kaynaklar	481